

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 5Co/134/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7216210444
Dátum vydania rozhodnutia: 15. 06. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zuzana Stolárová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2023:7216210444.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zuzany Stolárovej a členiek JUDr. Adriany Murínovej a JUDr. Slávky Zborovjanovej v spore žalobcu: A. B., nar. XX.X.XXXX, bytom C. D., E. C. XX, zast.: Prof. JUDr. Ján Klučka CSc., advokát, so sídlom v Košiciach, Ku Potoku 4, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, o zaplatenie 4919,01 eur s prísl., o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Košice II zo dňa 22. decembra 2021 č.k. 25C/10/2021-162

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok vo výrokoch I. a III.

Žalobcovi priznáva proti žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Košice II (ďalej aj súd prvej inštancie alebo aj súd) napadnutým rozsudkom zaviazal žalovaného k povinnosti zaplatiť žalobcovi 2.000 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (I.), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II.) a žalobcovi proti žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % (III.). Rozhodol tak o žalobe, ktorou sa žalobca domáhal peňažnej náhrady vo výške 35 % zo sumy, ktorá je príslušnou časťou žalobcovho služobného platu za každú začatú hodinu nad zákonom povolený limit pracovnej doby stanovenej v čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES (ďalej aj smernica).

2. Vec právne posúdil podľa čl. 7 druhá a tretia veta, čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 1 bod 2 a bod 3, čl. 2 bod 1, čl. 6 písm. b), čl. 16 písm. b) Smernice EPaR 2003/88/ES, § 85 ods. 1 a 2, § 86 ods. 1 a 2, § 91 ods. 1 a 3, § 92 ods. 1, § 97 ods. 1 písm. h), § 103 ods. 5, § 122 ods. 1 a 2, § 92 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z.z., § 11, § 13 a § 100 ods. 1, ods. 2 a § 101 OZ, keď súd konštatoval, že na daný prípad sa nevzťahuje zákon č. 514/2003 Z.z., ale ide o prípad uplatnenia nároku na náhradu škody, ktorá mala vzniknúť porušením práva Európskej únie jej členským štátom priamo jednotlivcovi. Nárok jednotlivca je tak bez ďalšieho uplatniteľný na všeobecnom súde členského štátu, z čoho vyplýva, že súd nepovažoval za podmienku uplatnenia nároku na súde jeho predbežné prerokovanie podľa § 15 zákona č. 514/2003 Z.z.

3. Súd vznesenú námietku premlčania vyhodnotil ako nedôvodnú a v tej súvislosti ozrejmil, prečo písomné podanie žalobcu doručené súdu 5.2.20018 nepovažoval za zmenu žaloby. K namietanej aplikácii smernice na daný prípad uviedol, že výklad pôsobnosti jej aplikácie žalovaným je nesprávny, keď čl. 1 ods. 3 smernice odkazuje na pozitívne vymedzenie čl. 2 Smernice 89/392/EHS a negatívne vymedzenie upravuje výslovne. ESD v rozsudku Fuß uviedol, že z rozsahu úpravy tejto smernice nie sú vyňatí ani hasiči, keď konštatuje, že čl. 6 písm. b) smernice predstavuje pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník. Keďže je minimálnou

požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia, ktoré ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48-hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je aj výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy, od ktorej sa v prípade neprebratia čl. 22 ods. 1 tejto smernice do vnútroštátneho práva nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o činnosti, akou je činnosť hasičov, o ktorú ide vo veci samej. Aj vo veci týkajúcej sa právneho posúdenia režimu pohotovosti lekárskeho záchranára (Pfeiffer) ESD uviedol, že časy pracovnej pohotovosti na pracovisku treba v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času. Je teda zrejmé, že rozhodujúcim faktorom pre posúdenie, či sú naplnené charakteristické znaky pojmu pracovný čas v pohotovostnej službe, ktorú pracovník skutočne vykonáva na svojom pracovisku je skutočnosť, že je povinný byť fyzicky prítomný na mieste určenom zamestnávateľom, byť mu k dispozícii, aby v prípade potreby mohol okamžite poskytnúť primerané služby; preto tieto povinnosti je potrebné považovať za výkon pracovnej činnosti pracovníka (rozsudok C-14/04). Súdny dvor tiež rozhodol, že čl. 6 písm. b) smernice má priamy účinok, a teda jednotlivci môžu priamo svoje práva uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi.

4. O pasívnej legitímácii žalovaného súd nemal žiadne pochybnosti, pretože Slovenská republika je členským štátom zodpovedajúcim za dodržiavanie, rešpektovanie a zabezpečovanie dodržiavania a rešpektovania práva Európskej únie. Napokon rozsudok vo veci Fuß dáva v prípade porušenia práva na dodržanie 48 hodinového pracovného času právo poškodenému domáhať sa náhrady škody proti členskému štátu. Odhliadnuc od právnej kvalifikácie žalobcom uplatneného nároku, sporným bolo, či u žalobcu došlo k porušeniu práva EÚ Slovenskou republikou v dôsledku nesprávneho prebratia predmetnej smernice do slovenského právneho poriadku, konkrétne, či do zákona č. 315/2001 Z. z. sa premietli čl. 6 písm. b) tejto smernice a či sa doň premietnuť mali. Podľa podkladov predložených žalobcom (ktoré žalovaný nerozporoval), žalobca odpracoval v roku 2013 (za obdobie 03/ - 12/2013), v rokoch 2014 - 2015 v období 01/ - 12/ a v roku 2016 v období 01/ - 03/ spolu 1952,64 hodín služobnej pohotovosti nezapočítaných do fondu pracovného času (č.l. 12). Skutočnosť, že žalobcovi bola za uvedené obdobia vyplatená peňažná náhrada 15 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu v zmysle § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z., nie je medzi stranami sporná. Z § 85, § 92 a § 86 ods. 2 zákona č. 315/2001 Z.z. vyplýva, že služobná pohotovosť sa nepovažuje za súčasť týždenného služobného času príslušníkov hasičského zboru, keďže bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby a začína až po skončení výkonu štátnej služby v služobnom čase, na základe čoho sa súd stotožnil s názorom žalobcu, že služobná pohotovosť nie je výkonom štátnej služby, pretože odráža iba stav pripravenosti pracovníka na jej eventuálne vykonanie v prípade, že k nej bude povolaný. § 122 tohto zákona potom upresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonávanie je štátnou službou nadčas a § 91 ods. 1 tohto zákona uvádza, že štátnou službou nadčas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2. Navyše ust. § 103 tohto zákona uvádza, že zatiaľ, čo služobný plat tvoria zložky služobného príjmu uvedené v jeho odseku 1, za výkon služobnej pohotovosti hasičovi patrí peňažná náhrada v štátnej službe. Z uvedeného logicky možno vyvodiť záver, že smernica 2003/88/ES nebola správne prebratá. Žalobca ako príslušník Hasičského záchranného zboru SR spadajúceho pod MV SR má smernicou garantované právo na 48 hodinový pracovný čas. Pokiaľ žalobca ako hasič nepochybne odpracoval v rámci zásahovej služby spadajúcej do verejného sektora v rokoch 2013-2016 priemerný týždenný pracovný čas presahujúci týždenný pracovný čas stanovený v čl. 6 písm. b) smernica 2003/88/ES, môže sa dovoliavať práva únie na vyvodenie zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu s cieľom získať náhradu škody, ktorá mu vznikla v dôsledku porušenia tohto ustanovenia proti Slovenskej republike. Nesprávne prebratie smernice do zákona č. 315/2001 Z.z. a jeho dodržiavanie v zmysle rozsudku Fuß nezbavuje Slovenskú republiku zodpovednosti za jej nedodržiavanie v prípade hasičov zamestnaných vo verejnoprávnom sektore, a preto nie je relevantné žalovaným zdôrazňované rozlíšenie medzi zodpovednosťou Slovenskej republiky za nesprávnu transpozíciu a zodpovednosťou zamestnávateľa žalobcu za nesprávnu aplikáciu pri úprave pracovného času v služobnom pomere žalobcu. V ďalšom vyšpecifikoval podmienky pre uplatnenie daného nároku, ktoré vyšpecifikoval ako: 1. cieľom porušenej právnej normy únie je priznať jednotlivcom práva, 2. porušenie je dostatočne závažné, 3. medzi týmto porušením a škodou existuje priama príčinná súvislosť. Súčasne v nasledujúcich bodoch 70. a 72. ozrejmil dôvody, pre ktoré považoval za splnené všetky tri menované podmienky.

5. K uplatnenej výške škody považoval za potrebné uviesť, že ujma žalobcovi vznikla v nemajetkovej sfére tým, že žalobca musel reálne odpracovať viac ako by bol povinný, a preto akékoľvek matematické výpočty vychádzajúce z výšky mzdy, resp. doplatku peňažnej náhrady, neboli pre súd vodidlom pre

stanovenie výšky nároku. V zmysle slovenského právneho poriadku náhradu ujmy v nemajetkovej sfére možno zabezpečiť iba cez inštitút upravený v Občianskom zákonníku v ustanoveniach o ochrane osobnosti, a nie ako inštitút náhrady škody. Kritériá takejto náhrady musia byť podľa ustálenej judikatúry ESD posudzované z hľadiska princípu ekvivalencie – rovnocennosti a efektivity. Vzhľadom na to súd pri stanovení sumy náhrady za zásah žalovaného do nemajetkovej sféry žalobcu - práva na odpočinok, súkromie a rodinný život prihliadal na závažnosť ujmy, ktorá mu takým (dostatočne závažným) zásahom vznikla a nevyhnutne aj na následky takým zásahom vyvolané, okolnosti zásahu a v neposlednom rade medze svojej úvahy stanovil tiež v porovnaní s náhradou nemajetkovej ujmy, ktorá je priznávaná všeobecnými súdmi v iných prípadoch, keď súdy aplikujú ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka (súd pri stanovovaní kritérií dáva do pozornosti bod 95. rozsudku Fuß). Aplikujúc uvedené kritériá súd v okolnostiach prípadu uzavrel, že žalobca bol preukázateľne na jednej strane ukrátený o čas odpočinku, čas, ktorý by mohol tráviť s rodinou, resp. budovaním iných vzťahov, psychicky i fyzicky by regeneroval, keď tento trávil nad rámec stanovený Smernicou v práci, a to v dôsledku nezarátania pracovnej pohotovosti vykonávanej v noci do pracovného času, čo samo o sebe je podľa Rozsudku Fuß zásahom závažným. Žalobca pravidelne pred podaním žaloby pracoval nad rámec maximálneho týždenného pracovného času stanoveného smernicou a nepochybne strávil na pracovisku „viac času ako mal“, pričom súd dal do pozornosti, že žalobcov priemerný týždenný pracovný čas v rámci jedného mesiaca v sporných mesiacoch rokov 2013-2016 (v niektorých prípadoch o desať a viac hodín) prevyšoval 48 hodinový týždenný pracovný čas. Ak by sa čas strávený na pracovisku celý zarátal do pracovného času žalobcu, žalobca by mohol a musel stráviť na pracovisku reálne menší čas. Zároveň súd prihliadol na dlhodobé trvanie takého protiprávneho stavu.

6. Pri určovaní výšky náhrady súd prihliadol na žalobcom tvrdené skutočnosti, že sa tento zásah negatívne odrazil napr. v jeho medziľudských vzťahoch (rozviedol sa aj na základe týchto skutočností) a uvedené malo negatívny vplyv na jeho zdravotný stav (zvýšený cholesterol, znížené schopnosti viesť motorové vozidlo a pod.). Vzhľadom na absenciu takých „hmatateľných“ následkov súd považoval za primeranú sumu 2000 eur, berúc vo významnej miere do úvahy i skutočnosť, že sumu v žalobcom uplatnenej výške súdy priznávajú v prípadoch zásahu práva na ochranu osobnosti spočívajúcom v porušení práva na súkromie a rodinný život, ku ktorému dochádza napr. aj v prípade ublíženia na zdraví či zverejnenia a šírenia difamujúcich skutočností, čo vzhľadom na intenzitu zásahu do osobnostného práva a následkov nemožno (zásadne) „ohodnotiť“ rovnako. Z uvedených dôvodov preto súd žalobu nad prisúdenú sumu zamietol.

7. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP tak, že svedčí plne úspešnému žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, pretože výška požadovanej náhrady závisela od úvahy súdu. Žalobcu nemožno zaťažiť procesnou zodpovednosťou za (ne)predvídanie výsledku na základe úvahy súdu (nález Ústavného súdu ČR III. ÚS 170/99), Komentár k CSP (Števec a kol., Civilný sporový poriadok, C.H.Beck 2016 s. 926).

8. Proti predmetnému rozsudku v časti jeho I. a III. výroku podal v zákonnej lehote žalovaný odvolanie z odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. d), písm. f) a písm. h) CSP. V odvolaní namietal nedostatok právomoci súdu s odôvodnením, že na to, aby súd mohol konštatovať odôvodnenosť uplatneného nároku, musel žalobca v prvom rade preukázať, že zákon č. 315/2001 Z.z. prebral Smernicu 2003/88/ES (ďalej aj smernica) nesprávne, t.j. žalobca by musel poukázať na také ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z., ktoré by boli v rozpore so smernicou. Súd v napadnutom rozsudku konštatoval, že obsah smernice bol do tohto zákona prebratý nesprávne. Ak sa však súd chcel dostať do pozície orgánu, ktorému je zverená právomoc posudzovať súlad slovenských zákonov so smernicou EÚ, tak toto právo bez akýchkoľvek pochybností nespadá do kompetencie súdu a súd nemá zverenú právomoc na porovnanie súladu, resp. nesúladu zákona č. 315/2001 Z.z. so smernicou, ani v konkrétnom prípade žalobcu. Súd si takýto záver nemohol osvojiť ani ako predbežnú právnu otázku. Aby mohol súd konštatovať, že došlo k porušeniu práva Únie Slovenskou republikou, musel by najskôr rozhodnúť, že zákon č. 315/2001 Z.z. nesprávne prebral smernicu do slovenského právneho poriadku. Súd prvej inštancie sa vôbec nezaoberal, či do jeho právomoci vôbec patrí posudzovanie takto nastolenej otázky a v tomto smere rozsudok podľa jej názoru vykazuje znaky arbitrárnosti. V súvislosti so vznesenou námietkou pasívnej vecnej legitímácie žalovaného zdôraznil, že v prípade transponovania, t.j. prebratia konkrétneho znenia alebo obsahu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu, je prebratie smernice premietnuté do podoby a textu právneho predpisu, ktoré musia byť s obsahom alebo znením smernice v súlade. Pokiaľ sa žalobca domnieval, že Slovenská republika v pôsobnosti

Ministerstva vnútra SR nesprávne prebrala smernicu do zákona č. 315/2001 Z.z., žalobca musel preukázať, v čom vidí zásadné pochybenie, pre ktoré by mohla vzniknúť škoda. Pokiaľ žalobca v žalobe pripúšťa, že zákon č. 315/2001 Z.z. výslovne neustanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času, ani neobsahuje ustanovenie stanovujúce dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín, táto skutočnosť neznamená, že by smernica bola do zákona č. 315/2001 Z.z. prebratá nesprávne. Podľa názoru žalovaného nebolo jeho povinnosťou skopírovať doslovné znenie každého ustanovenia smernice do textu zákona č. 315/2001 Z.z. a žiadne ustanovenie tohto zákona nie je možné považovať za rozporné so smernicou. Pokiaľ ide o aplikáciu, t.j. použitie konkrétnych článkov smernice na konkrétny prípad, porušenie smernice môže byť spôsobené až aplikáciou jednotlivých ustanovení smernice, ak si adresát účinkov smernice vyložil jej ustanovenia v rozpore s jej obsahom. Až nesprávna aplikácia smernice by mohla v konečnom dôsledku založiť prípadný nárok na náhradu škody. V tomto rozsahu je podľa názoru žalovaného nevyhnutné, aby sa prebratie a aplikácia smernice rozlišovali. Pripomenul, že žalobca namietal nesprávne prebratie smernice, nie však jej aplikáciu v individuálnom prípade žalobcu a Slovenská republika teda nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu smernice na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa. Žalovaný v tomto súdnom konaní – Slovenská republika, ktorá podľa žalobcu má zodpovedať za škodu, ktorá mala vzniknúť nesprávnym prebratím (neaplikáciou) smernice, však nie je zamestnávateľom žalobcu a ani orgánom, ktorý by sa na aplikácii smernice podieľala. Podľa názoru žalovaného sa miera zodpovednosti za prípadný vznik škody musí medzi dvomi samostatnými subjektmi (Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra SR) rozlišovať. Pokiaľ aj súd konštatoval, že aplikácia smernice na služobný pomer žalobcu bola nesprávna, nijako táto skutočnosť nesúvisí so zodpovednosťou Slovenskej republiky (žalovanej) za správnosť prebratia smernice do svojho právneho poriadku. V tomto smere mal za to, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, čo predstavuje odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP.

9. Odvolateľ v ďalšom namietal a mal za to, že súd nesprávne právne posúdil pôsobnosť smernice, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu. V tomto smere odcitoval článok 1 ods. 2, ods. 3, ods. 4, článok 2 ods. 1 a 2 Smernice 89/391/EHS. Odvolateľ z uvedeného vyvodil záver, že rozsah pôsobnosti Smernice 2003/88/ES je pozitívne vymedzený v článku 2 ods. 1 Smernice 89/931/EHS, ako aj negatívne v článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. Inak povedané, Smernica 2003/88/ES sa neuplatňuje na odvetvia činnosti, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Smernica 2003/88/ES sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu, a preto jej ustanovenia nemohli byť porušené tak, ako to tvrdí žalobca. Podľa názoru žalovaného, štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykonávajúci zásahovú činnosť, možno subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS v článku 2 ods. 2. Oproti štandardným pracovnoprávnym vzťahom štátna služba príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykazuje aj špecifiká štátnej služby príslušníkov policajného zboru, ako aj profesionálnych vojakov. Preto úlohy, ktoré príslušníci Hasičského a záchranného zboru plnia, možno subsumovať pod pojem osobitné činnosti služieb civilnej ochrany v zmysle článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. V tejto súvislosti odcitoval tiež § 12 zákona č. 42/1994 Z.z., § 3 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 315/2001 Z.z. a § 8 ods. 1, § 12 ods. 1 zák. č. 129/2002 Z.z. Z uvedených právnych predpisov vyplýva, že Hasičský a záchranný zbor, resp. jeho príslušníci, vykonávajúci zásahovú činnosť, plnia okrem úloh na úseku ochrany pred požiarimi aj úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, predovšetkým v oblasti priameho výkonu záchranných činností a z toho dôvodu sú činnosti vykonávané príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru pri zásahovej činnosti práve tými osobitnými činnosťami služieb civilnej ochrany, na ktoré sa Smernica 89/391/EHS nevzťahuje. Pokiaľ ide o rozhodnutie vo veci V-429/09, toto sa týka navyše mestského hasiča, ohľadne ktorého režim výkonu hasičských činností v takomto zariadení a štruktúre mestských hasičov je odlišný od režimu, v akom fungujú príslušníci Hasičského a záchranného zboru v Slovenskej republike. Uzavrel preto, že žalobcovi, pokiaľ sa na jeho činnosť nevzťahujú príslušné ustanovenia smernice, nemohla vzniknúť žiadna škoda.

10. K uplatnenej náhrade škody poukázal na všeobecné podmienky vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora, ktoré musia byť kumulatívne splnené pre úspešné uplatnenie si nároku na náhradu škody za porušenie práva únie a ktoré sú definované: 1/ cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva, 2/ porušenie je dostatočne závažné a 3/ medzi týmto porušením a škodou, spôsobenou jednotlivcom, existuje príčinná súvislosť. Mal za to, že žalobca neosvedčil, aby mu vznikol nárok na náhradu škody. Zdôraznil, že počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení

zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa. Pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti a rovnako tak pri nariadenej služobnej povinnosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený, resp. vymedzený priestor na odpočinok, čo znamená, že zamestnávateľ vytvára podmienky na oddych (spánok) zamestnanca. V čase služobnej pohotovosti sa preto od žalobcu nevyžaduje aktívna činnosť. Počas služobnej pohotovosti žalobca nemusí uskutočňovať žiaden výkon práce z vlastnej iniciatívy, ale len na základe pokynu zamestnávateľa. Žalobca teda nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Napriek tomu, zamestnávateľ žalobcovi vypláca dohodnutú odmenu za takto strávený čas, t.j. nielen za vykonanú prácu, ale aj za neaktívnu časť práce, za ktorú žalobca dostáva pracovnú odmenu, ktorou mu zamestnávateľ kompenzuje to, že v prípade potreby bude k dispozícii. Napriek týmto skutočnostiam súd dospel k záveru, že služobná pohotovosť, ktorú žalobca vykonáva a za ktorú je riadne odmeňovaný, je pracovným časom a má sa tak zarátavať do pracovného fondu, čo však samo o sebe nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody. V zmysle rozhodnutia Súdneho dvora C-46/93 by mal vnútroštátny súd preveriť, či poškodená osoba prejavila primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu, alebo obmedziť jej rozsah a či včas využila všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu. Žalobca do dnešného dňa nevyvinul snahu na to, aby vzniku škody predišiel. Žalobca nepreukázal, že oznámil zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, resp. do dňa podania žaloby zamestnávateľ nemal vedomosť o tom, že výkon služobnej pohotovosti žalobca pociťuje ako výraznú ujmu. Z uvedeného dôvodu nebolo možné, aby zamestnávateľ včas zamedzil prípadný vznik takejto ujmy alebo aspoň obmedzil jej rozsah. Poškodená osoba musí totiž vyvinúť primerané úsilie, aby obmedzila rozsah škody (rozsudky Mulder a i./Rada a komisia, C-104/89 a C-37/90). Čo sa týka posúdenia, či a v akej miere došlo v prípade žalobcu k porušeniu práva na maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas, bolo by potrebné zo strany žalobcu preukázať, či skutočne pracoval nad takýto limit za rozhodné obdobie a tiež bolo potrebné zohľadniť nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v období 6 mesiacov, čím sa však súd nezaoberal. Odvolateľ má za to, že tabuľky priložené k žalobe nemožno považovať za dôkaz, ktorý by preukazoval výšku ujmy. K tomu podotkol, že dôkazné bremeno v sporovom konaní zaťažuje žalobcu a s ohľadom na zásadu kontradiktórnosti je úlohou žalobcu, resp. jeho zástupcu označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie v súlade s princípom hospodárnosti, teda na začiatku konania. Žalovaný má za to, že žalobca nepreukázal a ani riadne neodôvodnil výšku ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená. Žalovanému nie je zrejmé, ako žalobcovi mohla vzniknúť ním uplatnená škoda a sám žalobca nejasným spôsobom stanovil škodu, ktorá mu mala vzniknúť tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú mimochodom bol v zmysle platnej vnútroštátnej legislatívy odmeňovaný. Súd prvej inštancie nárok na náhradu škody subsumoval pod ustanovenie Občianskeho zákonníka v podobe nemajetkovej ujmy. Výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú súd vo svojom rozhodnutí žalobcovi priznal, žalovaný považuje za zjavne neprimeranú, a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmovou žalobcu podľa jeho názoru podstatne vyššia. V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, náhrada nemajetkovej ujmy musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti, pričom pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy. Pri rozhodovaní o nemajetkovej ujme je tiež nevyhnutné, aby súd zdôvodnil, prečo nebolo pre žalobcu postačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 OZ, resp. čím bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osobe, ktorá by odôvodňovala priznanie nemajetkovej ujmy v danej výške. Tiež má za to, že žalobca a ani jeho zástupca nepreukázal zásah do rodinného života, či nepriaznivosť zdravotného stavu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej miere, ktorá by odôvodňovala výšku prvoinštančným súdom priznanej sumy. Samotný súd vo svojom rozhodnutí konštatuje, že výška žalovanej sumy tak, ako je uplatnená žalobcom, je máta vzhľadom na povahu uplatneného nároku. Náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch môže súd podľa § 13 ods. 2 OZ priznať len ako sekundárnu kompenzáciu, ak by iná náprava nebola možná v zmysle § 13 ods. 1 OZ, avšak vždy len vtedy, ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby, alebo jej vážnosť v spoločnosti, ktorú treba riadne a konkrétne preukázať. Rozhodujúcim však nemôžu byť subjektívne pocity adresáta zásahu, ale objektívne hľadisko. Zo strany žalobcu nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by utrpel ujmu, ktorá by v značnej miere znížila jeho dôstojnosť, resp. vážnosť v spoločnosti. Súčasne žalobca sa nedomáha upustenia od neoprávneného zásahu a ani, aby sa odstránili následky takéhoto zásahu. V konaní nebolo na základe výpovede žalobcu, ani iným dôkazným prostriedkom preukázané, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcu ako základný predpoklad pre vznik nemajetkovej ujmy. Otáznym zostáva, akú inú činnosť by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, kedy musí byť prítomný na pracovisku, keď tento čas pripadá na nočné hodiny (od 22.30 hod. do 5.30 hod.), ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie a je objektívne (takmer) vylúčené, aby sa tento čas mohol využívať nejakou inou zmysluplnou činnosťou, prípadne ho

plnohodnotne tráviť s rodinou. Žalobca napokon sám potvrdil, že by chcel, aby sa mu časť pohotovosti započítaval do fondu pracovného času. Pre takýto prípad by logicky musel počas pohotovosti tráviť čas na pracovisku a nemohol by ho tráviť inde, napr. so svojou rodinou. Pokiaľ by neoprávnený zásah do práv žalobcu skutočne existoval, tento by v súčasnosti stále pretrvával, a preto by bolo prirodzené, aby sa žalobca v prvom rade domáhal upustenia od takéhoto zásahu u svojho zamestnávateľa v zmysle § 13 ods. 1 OZ, čo však žalobca nežiada. Preto sú úvahy súdu o porušení práva žalobcu na primeraný odpočinok a z toho vyplývajúceho zásahu do jeho osobnostných práv bezpredmetné, nakoľko žalobca žalobou nechce dosiahnuť zlepšenia, či úpravy svojej pracovnej pozície u zamestnávateľa. Zo všetkých uvedených dôvodov navrhol žalobu zamietnuť.

11. Žalobca vo svojom vyjadrení k podanému odvolaniu k vznesenej námietke nedostatku právomoci súdu zdôraznil, že každý vnútroštátny súd musí rešpektovať prednosť úniového práva pred vnútroštátnym právom a nemôže sa zbaviť povinnosti uprednostniť únióvu normu pred vnútroštátnou normou. Nesúhlasil s argumentáciou žalovanej o tom, že žalobca sa domáha pracovnoprávných nárokov a k tomu uviedol, že žalobca nežaluje Ministerstvo vnútra SR ako svojho zamestnávateľa v pracovnoprávnej záležitosti, ale Slovenskú republiku o náhradu škody spôsobenej mu porušením práva garantovaného článkom 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES v rámci režimu úniovej zodpovednosti členského štátu Európskej únie. K pôsobnosti Smernice 2003/88/ES zdôraznil, že významom a výkladom článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/ES sa zaoberali viaceré rozsudky ESD, výklad ktorých je všeobecne záväzný a s ktorým je tvrdenie žalovaného o tom, že sa príslušné ustanovenia smernice na prípad žalobcu nemôžu aplikovať, v nesúlade. V prípade Pfeiffer súd konštatoval, že: Čl. 2 ods. 2 Smernice 89/391 nevylučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len určité osobitné činnosti týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice (C-397/01 bod 53). V dôsledku toho výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 Smernice 89/391 EHS bola prijatá len za účelom zabezpečenia riadneho fungovania služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu – napríklad katastrofa, pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre záchranné teamy (bod 55 rozsudku). Rovnako aj uznesenie ESD prijaté vo veci C-52/04 potvrdzuje, že na činnosti zásahových síl verejnej hasičskej služby sa nevzťahuje výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 Smernice č. 89/131/EHS, ale tieto činnosti naopak patria do pôsobnosti tejto smernice, pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok (bod 57). Pokiaľ ide o novšiu judikatúru ESD, možno spomenúť vec F. A., v ktorej súd rozhodol, že: Smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, že sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním zvereným príslušnej službe, a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojim charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú, určitým rizikám, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie (C-518/15, bod 27). Tieto závery sú potvrdené aj Smernicou 2003/88/ES, ktorá v čl. 17 ods. 3 bod iii/ výslovne uvádza aj protipožiarne služby a služby civilnej ochrany. Okrem toho pripomenul, že takáto úprava by nemala žiadny zmysel, pokiaľ by bola takáto činnosť ako celok vylúčená zo smernice 89/391/EHS, nakoľko v takomto prípade by sa na ňu nevzťahovala ani Smernica 2003/88/ES. Z týchto dôvodov nesúhlasil s tvrdením žalovaného, že Smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na protipožiarne služby a služby civilnej ochrany vykonávané hasičským a záchranným zborom. Preto aj pre výkon týchto služieb garantuje 48 hodinovú priemernú týždennú pracovnú dobu čl. 6 ods. 2 písm. b) Smernice 2003/88/ES. K namietanému nesprávnemu prebratiu Smernice 2003/88/ES uviedol, že slovenský zákonodarca rozhodol, že Smernica bude transponovaná do zákona č. 315/2001 Z.z., čo výslovne potvrdzuje jeho príloha č. 6 v bode 6. Žalobca tvrdí, že niektoré ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z. sú v rozpore so smernicou, pretože ich uplatnením sa nedosahuje a negarantuje 48 hodinová pracovná doba pre hasičov. Týždenný súčet služobného času hasičov a nariadenej služobnej pohotovosti prekračuje 48 hodín týždenne, čím dochádza k porušeniu čl. 6 písm. b) smernice na ujmu žalobcu. Pre úplnosť dodal, že žalobca k svojej žalobe priložil prehľady týždennej dochádzky, z ktorých vyplýva, že súčet jeho služobného času nadobudnutého v dôsledku výkonu štátnej služby a nariadených služobných pohotovostí pravidelne prekračuje 48 hodinový týždenný pracovný čas. Pokiaľ ide o otázku služobnej pohotovosti hasičov a otázku služobnej doby uviedol, že žiadne ustanovenie zákona o hasičskom zbore nestanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného služobného času. V tomto smere je zákon o hasičskom zbore osobitným zákonom a ako osobitný zákon sa odlišuje od § 96 Zák. práce, ktorý zohľadňuje smernicu ES a na ňu nadväzujúci judikatúru ESD. Zákonník práce sa však v otázke právnej kvalifikácie pohotovosti na príslušníkov hasičského zboru nevzťahuje. Skutočnosť, že podľa zákona o hasičskom zbore pracovnú

pohotovosť hasičov zákonodarca nekvalifikuje ako súčasť ich služobného času, potvrdzujú tiež jeho viaceré ustanovenia, v súvislosti s čím odcitoval § 85, § 92, § 86 ods. 2 zákona o hasičskom zbore. Služobná pohotovosť sa tak v zmysle týchto zákonných ustanovení podľa zákona o hasičskom zbore nepovažuje za súčasť týždenného služobného času jeho príslušníkov, keďže bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby a začína až po skončení výkonu štátnej služby v služobnom čase. Nariadená služobná pohotovosť nie je výkonom štátnej služby, nakoľko odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že k nej bude povolaný. Paragraf 122 zákona spresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonanie štátnej služby je štátnou službou načas (ods. 2) a § 91 ods. 1 zákona tiež uvádza, že štátnou službou načas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2. V tejto súvislosti tiež upozornil na to, že smernica neupravuje prechodnú kategóriu medzi pracovným časom a časom odpočinku ako zákon č. 315/2001 Z.z., vo forme služobnej pohotovosti hasiča na pracovisku. V dôsledku toho bolo požiadavke smernice možné vyhovieť len vtedy, ak by sa pracovná pohotovosť hasiča na pracovisku považovala za súčasť jeho pracovného času, čo však zákon nestanovuje. Po takto definovanom pracovnom čase má hasič právo na odpočinok a to, že pracovnú pohotovosť hasiča na pracovisku je potrebné považovať za súčasť jeho pracovnej doby potvrdzuje aj judikatúra ESD. Žalobca tvrdí, že nakoľko služobná pohotovosť hasiča nie je považovaná za súčasť jeho služobného času spolu s rozvrhnutým týždenným služobným časom, pravidelne prekračuje dovolený limit 48 hodín požadovaný čl. 6 písm. b) smernice. V súvislosti s odkazom na príslušnú judikatúru ESD označil rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-429/09, C-437/05, C-397/01 alebo C-429/09. Vo všetkých prejednávaných prípadoch Súdny dvor Európskej únie považoval pracovnú pohotovosť na pracovisku za súčasť pojmu pracovný čas. Na základe argumentácie žalobcu, ako aj z vybranej judikatúry ES vyplýva, že zákon o hasičskom a záchrannom zbore nesprávne transponoval Smernicu 2003/88/ES, pretože za súčasť pracovnej služobnej doby hasičov zákon nepovažuje ich pracovnú pohotovosť na pracovisku, čo je v rozpore s čl. 2 ods. 1 a 2 smernice. Na základe toho potom súčet riadnej služobnej doby a služobnej pohotovosti prekračuje požiadavku 48 hodinového priemerného pracovného času, ktorý požaduje čl. 6 písm. b) smernice. Ide teda o porušenie úniového práva, ktoré zakladá žalobcovi uplatnený nárok. K uplatnenej náhrade škody poukázal na to, že v prípade neexistencie ustanovení práva Únie v danej oblasti je na vnútroštátnom práve dotknutého členského štátu, aby pri rešpektovaní zásad rovnocennosti a efektivity určilo, či škoda vzniknutá pracovníkovi, ktorý odpracoval priemerne týždenne pracovný čas presahujúci priemerný týždenný pracovný čas stanovený v čl. 6 písm. b) smernice, v dôsledku porušenia právnej normy Únie, mu bude uhradená ujma udelením dostatočného náhradného voľna alebo finančným odškodnením a tiež, aby definovalo pravidlá týkajúce sa spôsobu výšky tejto náhrady. Pokiaľ ide o rozsah náhrady tejto škody, táto má byť primeraná a v tejto súvislosti odkázal tiež na rozsudok ESD vo veci C-46/93, rozsudok ESD C-524/04. Podľa judikatúry ESD týkajúcej sa priamo škôd vznikajúcim hasičom pre nerešpektovanie 48 hodinovej pracovnej doby podľa smernice, treba pod škodou rozumieť škodu, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený čl. 6 písm. b) Smernice rešpektovaný (bod 59 rozsudku ESD vo veci C-429/09. V okolnostiach prípadu žalobcu treba za primeraný odpočinok v zmysle smernice považovať taký, ktorý by mal nasledovať po 48 hodinovej týždennej pracovnej dobe zahrňujúcej jeho služobnú pohotovosť na pracovisku. Dlhodobé nerešpektovanie takto určeného úniového týždenného pracovného času sa tiež môže prejavovať v rámci osobnostnej sféry fyzických osôb, predovšetkým vo vzťahu k ochrane ich práva na zdravie a tiež na ich celkovú fyzickú alebo morálnu integritu. Preambula platnej smernice špecifikuje tiež, že dlhé doby nočnej práce môžu poškodiť zdravie pracovníkov a ohroziť bezpečnosť na pracovisku a tiež, že treba obmedziť trvanie nočnej práce, vrátane nadčasov. Odpočinok pracovníka by mal byť dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe, ani spolupracovníkom, alebo iným osobám a ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie. V dobe, po ktorú je hasič z dôvodu pracovnej pohotovosti nútený stráviť čas na pracovisku nad 48 hodinový týždenný pracovný čas, nemôže voľne disponovať so svojim časom, venovať sa sebe, rodine, oddychovať, regenerovať svoje sily, atď., a teda nemôže využívať tento čas pre seba a reálne napĺňať právo na odpočinok, zotavenie a nutnú regeneráciu. Berúc do úvahy tiež judikatúru ESD možno nárok na náhradu takto vzniknutej škody podľa úniového práva posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva, k náhrade ktorej dochádza v peniazoch.

12. Odvolanie žalovaného bolo podané výlučne proti výroku I. a III. rozsudku, preto výrok II. o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti, ktorý odvolaním nebol napadnutý, nadobudol právoplatnosť a v odvolacom konaní nebol preskúmaný.

13. V ostatnom rozsahu Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd (§ 34 CSP) prejednal odvolanie žalovaného ako podané včas oprávnenou osobou proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné, bez nariadenia odvolacieho pojednávania v zmysle ust. § 385 ods. 1 CSP a contrario v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 a § 380 CSP a z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov a dospel k záveru, že odvolaniu nie je možné vyhovieť.

14. Žalovaný v odvolaní uplatnil odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP, t.j. konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (d), súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (f) a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (h).

15. Odvolací súd dospel k záveru, že tieto odvolacie dôvody nie sú naplnené.

16. Žalovaný v odvolaní argumentuje skutočnosťami, ktoré uvádzal už v konaní pred súdom prvej inštancie a s ktorými sa súd náležite a správne vysporiadal pri rozhodovaní daného sporu, preto jeho odvolacie námietky nie sú spôsobilé spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozsudku a neumožňujú prijať iné závery. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, konštatuje správnosť jeho dôvodov a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia a k odvolacím námietkam dopĺňa nasledovné.

17. Žalovaný v odvolaní namietal nedostatok právomoci súdu v prejednávanom spore konať.

18. Otázkou právomoci súdu na prejednanie uplatneného nároku je potrebné posudzovať vo vzťahu k predmetu sporu, ktorý je vymedzený uvedením podstatných skutkových okolností, na ktorých sa zakladá nárok žalobcu.

19. Predmetom konania je nárok uplatnený v podobe peňažného plnenia majúceho povahu nemajetkovej ujmy, ktorá mala žalobcovi vzniknúť v dôsledku porušenia jeho práva na 48 hodinovú týždennú pracovnú dobu podľa čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES ako práva garantovaného právom Únie.

20. Predmet sporu sa preto nepochybne týka práva Únie, pričom v tejto súvislosti je potrebné zaoberať sa otázkou vzťahu úniového a vnútroštátneho práva. V zmysle čl. 7 ods. 2 a 5, čl. 144 Ústavy SR a tiež čl. 3 CSP je súd viazaný medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Vzťah úniového a vnútroštátneho práva sa tak riadi zásadou prednosti a priameho účinku a tiež povinnosťou vnútroštátnych orgánov aplikovať normy komunitárneho práva ex officio. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len ESD) vo veci zodpovednosti členských štátov za porušenie práva Únie je založená na zásade pacta sunt servanda vyjadrenej v čl. 10 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, podľa ktorého sú členské štáty povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich im zo Zmluvy alebo z činnosti Spoločenstva a zdržať sa akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov Zmluvy alebo ohroziť reálne účinnosť komunitárneho práva.

21. Predpoklady zodpovednosti za vzniknutú škodu v zmysle judikatúry ESD vychádzajú z absolútnej objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu a ide o prípady porušenia práva Únie členským štátom pre absentujúcu alebo nesprávnu transpozíciu smerníc, aplikáciu ustanovení vnútroštátneho právneho poriadku odporujúcu úniovému právu, vydanie súdneho alebo správneho rozhodnutia, ktoré je v rozpore s právom Únie a na prijatie alebo ponechanie v platnosti legislatívy, ktorá je v rozpore s právom Únie. Objektívna zodpovednosť členského štátu za vzniknutú škodu podľa judikatúry ESD nastáva, pokiaľ sú splnené kumulatívne jej tri predpoklady: a) porušenie úniovej normy s cieľom priznať jednotlivcom práva, b) porušenie úniového práva je dostatočne závažné, c) medzi porušením úniového práva členským štátom a škodou spôsobenou fyzickým a právnickým osobám existuje príčinná súvislosť.

22. Žalobca si neuplatňuje mzdový nárok, ale nárok na náhradu škody, ktorá mu mala vzniknúť porušením úniového práva. Jedine všeobecný súd je oprávnený a povinný rozhodnúť o tom, či bola jednotlivcovi spôsobená škoda nesprávnym prebratím práva Európskej únie, jeho nerešpektovaním a v akej výške. Prednosť komunitárneho práva a jeho priamy účinok, ako aj celý inštitút zodpovednosti členského štátu a uplatňovania si náhrady škody poškodenými subjektami, vyplývajú výlučne z judikatúry Súdneho dvora Európskych spoločenstiev. Povinnosť aplikácie komunitárneho práva Súdny dvor

vysvetlil po prvýkrát v prípade Simmenthal, v ktorom riešil dôsledky priamej aplikovateľnosti ustanovení komunitárneho práva v prípade, ak bola s nimi v rozpore vnútroštátna norma. Zodpovednosť členských štátov v prípade porušenia komunitárneho práva je objektívna a absolútna, teda členský štát sa tejto zodpovednosti nemôže zbaviť a ani z nej exkulovať, a to bez ohľadu na to, ktorý orgán konajúci v mene členského štátu škodu spôsobil (body 12. a nasl. napadnutého rozsudku). Odvolacia námietka nedostatku právomoci súdu preto nie je dôvodná.

23. Žalovaný ďalej namietal, že nie je v spore pasívne legitimovaný. Tento odvolací dôvod nie je naplnený.

24. Podľa ustálenej judikatúry ESD v prípade neexistencie právnej úpravy Spoločenstva, patrí vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu, aby určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky súdnych konaní určených k zaisteniu ochrany práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Spoločenstva. Členský štát je povinný poskytnúť náhradu za dôsledky spôsobenej škody v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúcimi zodpovednosť za škodu, pričom podmienky náhrady škody, ako i premlčanie práva na náhradu škody stanovenej vnútroštátnymi predpismi, musia byť v súlade s princípmi ekvivalencie (rovnocennosti) a efektivity.

25. Pokiaľ v prejednávacom prípade pre danú oblasť zodpovednosti štátu neexistuje špecializovaná vnútroštátna právna úprava, namiesto je využitie právnej úpravy, ktorá svojim obsahom a účelom je najbližšia v zmysle zásad analógie iuris a analógie legis rešpektujúc princípy únieového práva. Vnútroštátne právo Slovenskej republiky síce pozná osobitný zákon č. 514/2003 Z.z., ktorý upravuje otázku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, táto je však daná iba v prípade, pokiaľ existuje nezákonné rozhodnutie, či nesprávny úradný postup v príčinnej súvislosti, s ktorými vznikla tvrdená škoda. Sporná vec sa týka porušenia práva Únie, teda nejde o naplnenie zákonných predpokladov aplikácie zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z.z.

26. Niet ale prekážok, aby pasívne vecne legitimovaným subjektom v konaní o nároku na náhradu škody voči štátu bola Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR ako orgán, do pôsobnosti ktorého spadá aj Hasičský a záchranný zbor SR, ktorého príslušníkmi boli žalobcovia v rozhodnej dobe. Súčasne Slovenská republika je garantom právnej úpravy vykonanej zákonom č. 315/01 Z.z. V prejednávacom prípade ide o objektívnu zodpovednosť štátu, ktorá tu existuje bez ohľadu na to, ktorý konkrétny verejný orgán sa porušenia práva únie dopustil, resp., ktorý z orgánov by mal mať povinnosť škodu podľa vnútroštátnych noriem nahradiť. Napokon, pasívna legitímácia žalovaného vyplýva z už spomínaného rozsudku Súdneho dvora EÚ sp. zn. C-429/09, z ktorého vyplýva, že zodpovednostným subjektom za prípadné porušenie práva Únie, ktoré vedie k vzniku škody spôsobenej jednotlivcom je štát, v ktorom takéto porušenie práva Únie nastalo, bez ohľadu na to, aký verejný orgán má podľa práva dotknutého členského štátu v zásade túto povinnosť nahradiť.

27. K tvrdeniu v odvolaní, že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z.z. nie je možné považovať za rozporné so Smernicou 2003/88/ES a v tejto súvislosti dôraz na rozdiel medzi pojmi prebratie smernice a aplikácia smernice, tiež k tvrdeniu, že smernica sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru a s tým spojený rozvrh služobného času nevzťahuje v plnom rozsahu, odvolací súd uvádza nasledovné.

28. Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa tak nadčasy, ako aj pracovnú pohotovosť, od ktorej povinnosti sa nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Ide teda o pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia. V článku takto uložená povinnosť členskému štátu v sebe zahŕňa na strane druhej nárok každého pracovníka na to, aby jeho priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval túto maximálnu hranicu, pričom ako už Súdny dvor viackrát rozhodol, členské štáty rozsah pôsobnosti Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES nemôžu jednostranne určiť tak, že uplatnenie tohto nároku každého pracovníka by viazali na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzili.

29. Čl. 1 ods. 3 smernice definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činnosti, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na Čl. 2 Smernice 89/391/EHS. Spomínaná smernica podáva pritom výklad rozsahu svojej pôsobnosti nielen v pozitívnom slova zmysle, ale tiež v negatívnom slova zmysle, keď stanovuje výnimky rozsahu svojej pôsobnosti. Smernica sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napríklad v oblasti služieb civilnej ochrany. Z cieľa predmetnej smernice, ktorý je zameraný na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci a tiež z jeho znenia Čl. 2 ods. 1 a Čl. 2 ods. 2 prvého pododseku (zakotvujúceho výnimku rozsahu pôsobnosti smernice) vyplýva, že rozsah pôsobnosti tejto smernice je nutné chápať širšie a súčasne výnimku z pôsobnosti je potrebné vykladať zužujúco. Navyše Čl. 2 ods. 2 prvý pododsek smernice nevyklučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len určité ostatné činnosti týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice. Uvedené je potrebné vykladať spôsobom, že rozsah pôsobnosti smernice sa obmedzuje na prípady nevyhnutnej ochrany záujmov, ktoré dovoľuje smernice členským štátom chrániť. Upravená výnimka rozsahu pôsobnosti smernice má za úlohu zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku v prípade, že nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu, napríklad katastrofa, pre zásahové a záchranné tímy. Uvedené sa jasne odlišuje od štandardnej, základnej, obsahovej náplne činnosti a plnenia úloh žalobcu ako príslušníka Záchranného a hasičského zboru. Aj keď nemožno pochybovať o tom, že by služba žalobcu popri plnení úloh pri zdoľávaní požiarov zahrňovala (nezahrňovala) tiež úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, za obvyklých podmienok činnosti s ňou spojené možno vopred plánovať, vrátane pracovného času jej personálu, v súlade s úlohami, ktoré boli na ňu prenesené. Služba žalobcu sa teda nevyznačuje žiadnymi osobitosťami, ktoré by odporovali použitiu právnych noriem Spoločenstva v oblasti ochrany bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov, preto sa na ňu nevzťahuje vylúčenie pôsobnosti, ktoré vyplýva z Čl. 2 ods. 2 prvého pododseku Smernice 89/391/EHS, naopak na službu žalobcov sa predmetná smernica použije v plnom rozsahu.

30. Uvedený názor je podporený tiež závermi uznesenia Súdneho dvora vo veci C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg, podľa ktorých Čl. 2 Smernice 89/391/EHS a Čl. 1 ods. 3 Smernice 2003/88/ES sa majú vykladať v tom zmysle, že činnosti vykonávané zásahovými silami takej verejnej požiarnej služby, akou je verejná služba, o ktorú ide v konaní vo veci samej, obvykle patria do pôsobnosti uvedených smerníc, takže Čl. 6 bod 2 Smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný čas vzťahujúcej sa aj na služby hliadky. Jeho prekročenie je však možné v prípade výnimočných okolností takej závažnosti a rozsahu, ktoré dočasne prevážia cieľ smerujúci k zabezpečeniu riadneho fungovania služieb nevyhnutných pre ochranu takých verejných záujmov, ako sú verejný poriadok, zdravie a bezpečnosť, nad cieľom spočívajúcim v zabezpečení bezpečnosti a zdravia pracovníkov pridelených do zásahových a záchranných jednotiek. Súdny dvor aj v tomto uznesení dospel k záveru, že jediným cieľom výnimky uvedenej v Čl. 2 odsek 2 prvého pododseku Smernice 89/391/EHS bolo zabezpečenie riadnej činnosti služieb nevyhnutných na účely ochrany bezpečnosti, zdravia, tiež verejného poriadku v prípade závažných a svojim rozsahom mimoriadnych okolností, napr. v prípade katastrofy, pre ktoré je charakteristická najmä skutočnosť, že môžu pracovníkov vystaviť rizikám, ktoré nie sú zanedbateľné, pokiaľ ide o ich bezpečnosť alebo zdravie, a ktoré, vzhľadom na ich povahu, nie je možné zohľadniť pri rozvrhu pracovného času zásahových a bezpečnostných zložiek.

31. Kritérium, ktoré používa zákonodarca Spoločenstva na určenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS sa nezakladá na príslušnosti pracovníkov k takým rozličným odvetviám činnosti, ktoré sú uvedené v Čl. 2 odsek 2 prvého pododseku tejto smernice, akými sú vo všeobecnosti ozbrojené sily, polícia, civilná ochrana, ale vyplýva výlučne z osobitnej povahy určitých osobitných úloh vykonávaných zamestnancami v týchto odvetviach, čo odôvodňuje výnimku z pravidiel stanovených v uvedenej smernici, a to z dôvodu absolútnej nevyhnutnosti zabezpečenia účinnej ochrany spoločnosti. Vzhľadom na to, že uvedené činnosti sa v ozbrojených silách a záchranných službách vykonávajú za zvyčajných okolností, patria do pôsobnosti Smernice 89/391/EHS.

32. Nie je preto dôvodná ani odvolacia námietka žalovaného o tom, že služobná činnosť žalobcu nepatrí do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.

33. K otázke (ne)súladu smernice s komunitárnym právom odvolací súd uvádza nasledovné.

34. Zákon o Hasičskom a záchrannom zbore č. 315/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov (ďalej len hasičský zákon) vo svojich ustanoveniach upravuje o.i. podmienky výkonu štátnej služby, do ktorých spadajú kategórie: týždenný služobný čas, nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, prestávky v štátnej službe, nepretržitý odpočinok medzi dvoma služobnými dňami, dĺžka nepretržitého odpočinku v týždni, dni služobného pokoja, štátna služba nadčas, služobná pohotovosť v štátnej službe príslušníkov a dovolenka.

35. Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný pracovný čas. Z citovaného zákona ale nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času.

36. Vnútroštátna právna úprava v zmysle zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu, rozvrhnúť príslušníkov zboru služobný (pracovný) čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES.

37. Povinnosťou členských štátov je nielen dosiahnuť výsledok stanovený smernicou, ale aj ich povinnosť prijať všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti, ktorá sa vzťahuje na všetky orgány členských štátov.

38. Súdny dvor opakovane konštatoval, že pojem pracovný čas uvedený v Smernici 2003/88/ES je autonómny pojem práva EÚ, ktorý treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 tejto smernice vymedzuje pracovný čas ako „akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti“ a čas odpočinku ako „akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom“. Ako Súdny dvor zdôraznil vo svojej judikatúre, buď je určitý čas pracovným časom, alebo nie je. Normotvorca teda nepovažoval za vhodné stanoviť nijakú ďalšiu kategóriu alebo kategórie, podľa ktorých by umožnil určité rozlišovanie pracovného času a času odpočinku.

39. Súdny dvor v rozsudku vo veci C-518/15 Ville de Nivelles/Rudy Matzak predovšetkým zdôraznil, že členské štáty sa nemôžu, pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb, odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení smernice vrátane pojmov pracovný čas a čas odpočinku. Smernica neumožňuje ani to, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu pracovný čas, ako je definícia uvedená v tejto smernici. Smernica síce stanovuje možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie pre ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov, ale táto možnosť sa neuplatňuje na definíciu pojmu pracovný čas. Toto konštatovanie potvrdzuje aj účel smernice, ktorý má zabezpečiť, aby sa definície v nej uvedené nemohli vykladať rôzne v závislosti od vnútroštátneho práva.

40. Žalobca ako hasič zamestnaný v rámci zásahovej služby, ktorá spadá do verejného sektora, odpracoval priemerný týždenný pracovný čas presahujúci priemerný týždenný pracovný čas stanovený v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, z ktorého dôvodu sa môže dovoliavať práva Únie na vyvodenie zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu s cieľom získať náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia tohto ustanovenia. V tejto súvislosti súd prvej inštancie správne posudzoval, či boli naplnené kumulatívnym spôsobom podmienky pre vyvodenie tejto zodpovednosti, pričom súdu súčasne nemožno vytýkať, že by jednotlivé predpoklady tejto zodpovednosti posúdil nesprávnym spôsobom. Podmienky uplatnenia nároku na náhradu škody v danom prípade sú dané v zmysle judikatúry Európskeho súdneho dvora (rozsudok sp. zn. C - 429/09), podľa ktorého poškodení jednotlivci majú právo na náhradu škody, keď sú splnené tri podmienky a to 1. že cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné, 2. existencia škody a 3. priama príčinná súvislosť medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom. Vo vzťahu k naplneniu prvej podmienky je možné konštatovať, že táto je v prejednávacom prípade splnená, pretože Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES predstavuje v rozsahu, v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva Únie, ktoré súčasne nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu a ktoré na strane druhej priznáva jednotlivcom právo, ktorého sa môžu dovoliavať priamo pred vnútroštátnymi súdmi. Podmienka

dostatočne závažného porušenia práva Únie zahŕňa v sebe zjavné a závažné prekročenie hraníc voľnej úvahy členským štátom, v ktorej súvislosti má byť zohľadnený predovšetkým stupeň jasnosti a presnosti porušenej právnej normy, ako aj rozsah miery voľnej úvahy, ktorý porušená norma ponecháva vnútroštátnym orgánom. V každom prípade je porušenie práva Únie dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora v danej oblasti. Pokiaľ žalobca odpracoval v rozhodnom období nad povolený limit práva EÚ, uvedené je v zjavnom rozpore s právom Únie určujúcim týždenný limit služobnej povinnosti, preto nemožno mať pochybnosti o dostatočne závažnom porušení práva Únie.

41. V tejto súvislosti možno poukázať tiež na rozsudok Súdneho dvora z 3. októbra 2000 C-303/98, tiež uznesenie z 3. júla 2001 C-241/99 a rozsudok z 9. septembra 2003 C-151/02, z ktorých vyplýva, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas v zmysle Smernice 2003/88/ES a teda, že tento pojem bráni vnútroštátnej právnej úprave ustanovujúcej priemerný týždenný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa takéto obdobie pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, prekročiť maximálnu týždennú hranicu upravenú v Čl. 6 písm. b) tejto smernice. Okrem toho Súdny dvor v rozsudku C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer potvrdil uvedenú judikatúru týkajúcu sa obdoby pracovnej pohotovosti, ktorú odpracovali pracovníci spadajúci do oblasti civilnej obrany. Keďže Súdny dvor navyše zastával názor, že táto otázka súvisiaca s pojmom pracovný čas v zmysle Smernice 2003/88/ES neoponecháva priestor na akékoľvek rozumné pochybnosti, prijal s prihliadnutím na už spomenutú judikatúru uznesenie Personalrat der Feuerwehr Hamburg, v ktorom rozhodol, že činnosti vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby – okrem prípadu výnimočných okolností – patria do rozsahu pôsobnosti Smernice 2003/88/ES, tak, že Čl. 6 písm. b) tejto smernice v zásade bráni prekročeniu 48 hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas vrátane zásahových služieb.

42. Vo vzťahu k splneniu podmienky existencie škody odvolací súd uvádza, že z európskej judikatúry vyplýva, že náhrada škôd spôsobených jednotlivcom porušením práva Únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu ich práv. Je na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity určili, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a tiež, aby definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady.

43. Žalovaný sa neopodstatnene v súvislosti so vznikom tvrdenej škody bránil tým, že žalobca nepreukázal, že vyvinul akúkoľvek snahu na to, aby škode, resp. ujme predišiel. Odvolací súd vychádza jednak z priameho nároku každej dotknutej osoby domáhať sa voči členskému štátu náhrady škody a jednak z povinnosti každého členského štátu zabezpečiť dodržiavanie práva Únie. Uvedené namietanie by v praxi znamenalo prenášanie aktivity na jednotlivca, ktorému bola v dôsledku porušenia povinnosti členského štátu spôsobená škoda. Aj z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, aj keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumné vyžadovať. Aj vzhľadom na postavenie žalobcu ako slabšej strany vo vzťahu ku svojmu služobnému úradu, by podľa odvolacieho súdu takáto aktivita navyše bola zrejme kontraproduktívna.

44. Žalovaný sa ďalej v súvislosti so vznikom tvrdenej škody bránil tým, že žalobca mal preukázať, či v rozhodnom období skutočne pracoval nad tvrdý limit 48 hodinového týždenného pracovného času, keď bolo potrebné zohľadniť aj nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v období 6 mesiacov.

45. Odvolací súd nemohol prihliadnuť ani na túto odvolaciu námietku. Súd zistil a konštatoval skutkový stav v otázke, koľko hodín služobnej pohotovosti nezapočítaných do fondu pracovného času žalobca v rozhodnej dobe odpracoval, pričom tento ustálený skutkový stav žalovaný ani nespochybnil. K námietke týkajúcej sa nerovnomerného rozvrhnutia služobného času u hasičov v období 6 mesiacov odvolací súd uvádza, že členské štáty sú povinné rešpektovať a garantovať priemerný 48-hodinový pracovný čas aj vo vzťahu k referenčnému obdobiu (porovnaj rozsudok ESD C-254/2018).

46. V súvislosti s uplatneným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy súd správne tento nárok posúdil podľa zásad upravených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

47. Podľa § 11 OZ, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

48. Predmetom ochrany podľa § 11 OZ sú osobné práva každej fyzickej osoby, ktoré ovplyvňujú rozvoj jeho osobnosti a sú s ním úzko späté. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je právo na ochranu zdravia, ktoré má svoj základ v čl. 40 v Ústavy Slovenskej republiky. V pracovnoprávnej oblasti je právo na ochranu zdravia zabezpečované predovšetkým zavádzaním opatrení na zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov, do ktorých spadá tiež úprava pracovných podmienok a tiež organizácia pracovného času a odpočinku. V zmysle čl. 24 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, má každý právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky.

49. Žalobca od začiatku nárok spájal s porušením nároku na odpočinok, súkromia a rodinný život a preto súd prvej inštancie správne posudzoval tento nárok ako nemajetkovú ujmu, ktorá mala žalobcom vzniknúť v dôsledku toho, že nad čas povolený právom Únie musel žalobca stráviť na pracovisku.

50. Normotvorca Smernice rady 89/391/EHS a tiež Smernice rady 2003/88/ES vychádzal z faktu, že z dôvodu vysokého výskytu pracovných úrazov a chorôb z povolania sa musia bezodkladne zaviesť alebo zlepšiť preventívne opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a zaistiť vyšší stupeň ich ochrany, pričom tento cieľ by sa nemal podriaďovať ekonomickým úvahám. Všetci pracovníci by mali mať primeranú dobu odpočinku, pričom pojem odpočinok sa musí vyjadriť v jednotkách času, t. j. dňoch, hodinách, resp. ich častiach. Pracovníkom Spoločenstva sa musí poskytnúť minimálne denný, týždenný a ročný čas odpočinku a primerané prestávky v práci. V tejto súvislosti je potrebné tiež zaviesť maximálnu hranicu týždenného pracovného času. Primeraný odpočinok znamená, že pracovníci majú pravidelný čas odpočinku, trvanie ktorého je vyjadrené v jednotkách času a ktorý je dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe, ani spolupracovníkom alebo iným osobám, a že si ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie.

51. Za skutkových okolností prejednávaneho prípadu, na strane žalobcu došlo k porušeniu jeho základného osobnostného práva – práva na ochranu zdravia spočívajúceho predovšetkým v porušení práva na primeranú dobu odpočinku.

52. Podľa § 13 OZ (1) Fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie. (2) Pokiaľ by sa nezдалo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

53. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že občianskoprávne prostriedky ochrany osobností sú uvedené iba príkladmo, z čoho súčasne vyplýva, že právna úprava nevyklučuje, aby poškodená fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Pokiaľ ide o uplatnenie peňažnej satisfakcie, táto prichádza do úvahy vždy, pokiaľ by sa nepeňažná satisfakcia (podľa ods. 1) nejavila ako postačujúca.

54. Pokiaľ vychádzame z povahy porušeného práva a z okolností, za ktorých k porušeniu došlo, žalovaný ako členský štát Únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, resp. prijal vnútroštátnu právnu úpravu v zmysle zák. č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore, ktorý umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu, rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, preto je v posudzovanej veci možné konštatovať, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu a tiež žaloba na odstránenie trvajúcich následkov, nie sú namieste, vzhľadom na zodpovednostný subjekt, ktorým je štát. Vzhľadom na tieto špecifiká rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou súdna prax rozumie predovšetkým ospravedlnenie, resp. odvolanie difamujúcich výrokov a podobne. Všetky spomínané občianskoprávne prostriedky ochrany osobností, ktoré odvolací súd vylúčil ako možné prostriedky, predstavujú prípad, kedy súdna prax nevyklučuje možnosť bez ďalšieho uplatniť z titulu uplatneného nároku požadované finančné zadosťučinenie. Podľa názoru odvolacieho súdu už samotná existencia

zásahu do konštatovaných osobnostných práv žalobcov a jeho trvanie odôvodňujú požadovanie nemajetkovej ujmy v peniazoch ako účinný prostriedok ochrany osobnostných práv. Nedôvodná v tejto súvislosti je tiež odvolacia námietka, podľa ktorej sa súd nevysporiadal a nezdôvodnil, na základe akých dôkazov mal za preukázané, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby. K tomu odvolací súd upriamuje pozornosť na to, že dikcia zákona pre priznanie nemajetkovej ujmy požaduje splnenie podmienky, podľa ktorej bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, iba príkladmo, čo vyjadruje slovami „najmä preto, že“.

55. Zákonodarca nepodáva definíciu nemajetkovej ujmy a jej určenie čo do výšky je závislé na úvahe súdu. Nemajetková ujma sa prejavuje v ťažko definovateľnej sfére vnímania ťažkostí, nepohodlia, stresu a iných nežiaducich účinkov spojených so zásahom do základných ľudských hodnôt. Aj keď nemajetková ujma je škoda morálna, ideálna, imateriálna, prináleží za ňu poškodenému peňažná (materiálna) satisfakcia.

56. Pri rozhodovaní súdu o výške nemajetkovej ujmy v rámci voľnej úvahy, východiskom bude jej primeranosť; náhrada by mala byť taká vysoká, aby mohla splniť úlohu odškodňovacie, nielen symbolickú, na druhej strane však nemôže byť táto náhrada ani neprimerane vysoká.

57. Odvolací súd poukazuje na to, že nemajetková ujma je ujma, ktorá sa premieťa do psychickej sféry fyzickej osoby, a do jej postavenia v spoločnosti. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu. Výška náhrady nemajetkovej ujmy je určovaná základnými zákonnými kritériami, a to predovšetkým závažnosťou vzniknutej ujmy a okolnosťami za ktorých k porušeniu práva došlo. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú, pritom nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Samotná závažnosť ujmy v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch, súd musí prihliadnuť aj na okolnosti za ktorých k porušeniu práva došlo.

58. Súd prvej inštancie v okolnostiach prípadu ustálil, že: „žalobca bol preukázateľne na jednej strane ukrátený o čas odpočinku, čas, ktorý by mohol tráviť s rodinou, resp. budovaním iných vzťahov, psychicky i fyzicky by regeneroval, keď tento trávil nad rámec stanovený Smernicou v práci, a to v dôsledku nezarátania pracovnej pohotovosti vykonávanej v noci do pracovného času, čo samo o sebe je podľa Rozsudku Fuß zásahom závažným. Žalobca pravidelne pred podaním žaloby pracoval nad rámec maximálneho týždenného pracovného času stanoveného smernicou a nepochybne strávil na pracovisku „viac času ako mal“, pričom súd dáva do pozornosti, že žalobcov priemerný týždenný pracovný čas v rámci jedného mesiaca v sporných mesiacoch rokov 2013-2016 (v niektorých prípadoch o desať a viac hodín) prevyšoval 48 hodinový týždenný pracovný čas. Ak by sa čas strávený na pracovisku celý zarátal do pracovného času žalobcu, žalobca by mohol a musel stráviť na pracovisku reálne menší čas. Zároveň súd prihliadol na dlhodobé trvanie takého protiprávneho stavu. Pri určovaní výšky náhrady súd prihliadol na žalobcom tvrdené skutočnosti, že sa tento zásah negatívne odrazil napr. v jeho medziľudských vzťahoch (rozviedol sa aj na základe týchto skutočností) a uvedené malo negatívny vplyv na jeho zdravotný stav (zvýšený cholesterol, znížené schopnosti viesť motorové vozidlo a pod.).“

59. Vzhľadom na absenciu takých „hmatateľných“ následkov súd považoval za primeranú sumu 2000 eur, berúc vo významnej miere do úvahy i skutočnosť, že sumu v žalobcom uplatnenej výške súdy priznávajú v prípadoch zásahu práva na ochranu osobnosti spočívajúcom v porušení práva na súkromie a rodinný život, ku ktorému dochádza napr. aj v prípade ublíženia na zdraví či zverejnenia a šírenia difamujúcich skutočností, čo vzhľadom na intenzitu zásahu do osobnostného práva a následkov nemožno (zásadne) „ohodnotiť“ rovnako. Z uvedených dôvodov preto súd žalobu nad prisúdenú sumu zamietol.

60. Odvolací súd dopĺňa, že žalobca vykonáva náročnú prácu a to nad čas povolený právom Únie. Službu vykonáva na pracovisku, kde musí byť fyzicky prítomný, aby bol nepretržite dostupný a pripravený okamžite v prípade potreby plniť svoje povinnosti. Tým dochádza k zásahu do jeho práva na súkromie, ktorého súčasťou je aj právo na rodinný život, teda právo utvárať, udržiavať a rozvíjať vzťahy medzi členmi rodiny, ktoré sú zvyčajne založené na silných citových väzbách. Žalobca sa objektívne nemôže venovať rodine v rozsahu, v akom by chcel, nemôže so svojim časom voľne nakladať, nemôže sa venovať svojim záľubám. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je aj právo na ochranu

zdravia a v súvislosti s tým právo na primeraný odpočinok a zotavenie. Uvedené právo je u žalobcu permanentne niekoľko rokov porušované a to napriek tomu, že plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života. Práca žalobcu ako hasiča je nepochybne nielen náročná a riziková, ale aj veľmi dôležitá. O to viac sa javí potreba, aby žalobca ako hasič mal dostatok času na odpočinok, regeneráciu, súkromie, rodinný život, aby sa mohol venovať svojim záľubám.

61. Pokiaľ odvolateľ spochybňuje okolnosť, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcov uvažujúc, že otáznym zostáva, akú inú činnosť by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, pokiaľ tento čas pripadá na nočné hodiny, ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie, odvolací súd predmetnú polemiku odvolateľa považuje za úzkoprsé chápanie dosahu predmetného zásahu do osobnostných práv žalobcov, keď podľa názoru odvolacieho súdu takýto zásah nemožno spájať výlučne s nočnými hodinami, pretože je potrebné si uvedomiť, že okolnosť, že osoba vykonávala služobnú pohotovosť, má nepochybne dopad aj na celý nasledujúci deň, pretože je rozdiel, či nasledujúci deň takáto osoba strávi po služobnej pohotovosti alebo po dni (noci) voľna. Uvedené je preto potrebné vnímať v širších súvislostiach, pretože porušenie práva na odpočinok má vplyv nielen na súkromný a rodinný život dotknutej osoby, ale aj na bezpečnosť práce a s tým spojenú ochranu zdravia.

62. Odvolací súd odkazuje tiež na rozhodovacia prax identického odvolacieho súdu v skutkovo a právne podobných súdnych sporoch (napr. sp. zn. 2Co/60/2019 zo dňa 5.3.2020 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 1500 Eur, 5Co/163/2019 zo dňa 14.4.2022 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2000 Eur, 11Co/222/2020 zo dňa 16.12.2020 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2000 Eur, 5CoPr/11/2021 zo dňa 30.6.2022 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2500 Eur, 5Co/96/2022 zo dňa 13. apríla 2023 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2500 Eur, 5Co/94/2022 zo dňa 13. apríla 2023 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2500 Eur, 5Co/5/2023 zo dňa 30. marca 2023 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 3000 eur).

63. Komplexným zhodnotením všetkých predchádzajúcich odsekov venujúcim sa výške nemajetkovej ujmy potom žalobcom uplatnená nemajetková ujma v súdom priznanej výške 2.000 eur je primeranou výškou nemajetkovej ujmy, ktorá mu vznikla, pretože spĺňa odškodňovaciu úlohu, súčasne ešte nie je sumou neprimerane vysokou.

64. Odvolateľ podal odvolanie tiež proti výroku o trovách konania, avšak z odvolania nie je zrejmé, v čom považoval nesprávnosť tohto výroku.

65. Ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozsudku, súd napriek tomu, že žalobu čiastočne zamietol, považoval za nevyhnutné žalobcovi priznať nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, pretože stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu, s ktorú záverom odvolací súd súhlasí.

66. Niet pochýb o tom, že Civilný sporový poriadok, na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, nemá výslovné ustanovenie, ktorým by uvažovalo o priznaní plnej náhrady trov konania napriek iba čiastočnému úspechu jednej zo strán sporu z dôvodu, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu (porovnaj § 142 ods. 3 OSP). Napriek tomu ale naďalej je tu skupina súdnych sporov sporového charakteru, z povahy ktorých vyplýva, že konkrétna výška plnenia závisela od úvahy súdu. Medzi takéto konanie patrí tiež konanie o náhradu nemajetkovej ujmy, ako je tomu v prejednávanom prípade. Preto niet žiadneho rozumného dôvodu aplikujúc princíp spravodlivého súdneho konania, neprihliadnuť na to, že výška plnenia (náhrada nemajetkovej ujmy) bola závislá od úvahy súdu, a teda ide o prípad odôvodňujúci osobitné posudzovanie úspechu a neúspechu v konaní s dôsledkami na rozhodovanie o trovách konania, čo v konečnom dôsledku korešponduje so samotným zámerom novej právnej úpravy Civilného sporového poriadku, ktorým nebola snaha zákonodarcu sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania koncepčne odchýliť od pravidla pôvodne vyjadreného v § 142 ods. 3 OSP (pozri Nález Ústavného súdu SR zo dňa 4.2.2021 sp. zn. III. ÚS 475/2018).

67. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok v jeho napadnutom výroku I. vrátane výroku III. ako závislého výroku ako vecne správny v zmysle ust. § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

68. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. Žalovaný bol v odvolacom konaní neúspešný, nemá preto nárok na náhradu trov odvolacieho konania. V odvolacom konaní úspešnému žalobcovi preto odvolací súd priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozhodnutia v zmysle ust. § 262 ods. 2 CSP.

69. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie **n i e j e** prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1, 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské

právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).